

افزایش جمعیت در گرو پذیرش فرهنگی مردم

برای افزایش جمعیت، پذیرش فرهنگی مردم درباره افزایش تعداد فرزندان بسیار مهم است و این تغییر نگرش نیازمند سیاستگذاری و برنامه ریزی جامع و تمرکز جدی روی موضوع است.

برای افزایش جمعیت، پذیرش فرهنگی مردم درباره افزایش تعداد فرزندان بسیار مهم است و این تغییر نگرش نیازمند سیاستگذاری، برنامه ریزی جامع و تمرکز جدی روی موضوع است.

روند کاهش باروری از مهمترین چالش های جامعه امروزی ایران است که در مقایسه با متوسط جهانی، شدت کاهش باروری در کشور فزاینده، و عوامل تشدید کننده در کنار سیاست های جمعیتی در این امر موثر بوده است.

ایران با جمعیت حدود 78 میلیون نفری، حدود یک درصد جمعیت هفت میلیاردی جهان را دارا است و به عبارتی هجدهمین کشور در دنیا و دهمین در آسیا و سومین کشور پرجمعیت در منطقه است.

اولین سیاست جمعیتی کشور در سال 1346 تدوین و اجرا شد. در این سیاست تاکید بر روی تنظیم خانواده و افزایش سن قانونی ازدواج بود و سن قانونی ازدواج برای دختران از 15 سال به 18 و برای پسران از 18 سال به 20 سال افزایش یافت و این اقدام تأثیرات جمعیتی غیرمستقیم داشت.

بر اساس برنامه نخست توسعه، دولت مکلف شد رویکرد کلی در زمینه تنظیم جمعیت و کنترل باروری بویژه باروری های ناخواسته داشته باشد و در این راستا، سیاست های حمایتی از موالید بالا برداشته شد و قانون تنظیم جمعیت و خانواده در سال 1372 به تصویب رسید و مرخصی زایمان، حق علاقه مندی، بیمه و دیگر سیاست های حمایتی برای فرزند چهارم به بعد حذف و سیاست محدود کردن موالید اتخاذ شد.

این روند ادامه یافت تا اینکه ورود کشور به مرحله سوم گذار سنی جمعیت، یعنی میانسالی شکل گرفت و بدین ترتیب کاهش بسیار شتابنده باروری و رشد جمعیت در مقایسه با کشورهای جهان، آسیا و منطقه رقم خورد.

** کاهش میزان موالید از دو میلیون به یک میلیون

رئیس سازمان ثبت احوال کشور در این به خبرنگار ایرنا می گوید: پیش بینی شده بود که انفجار دوم جمعیتی بر اثر ازدواج و فرزندآوری متولدان دهه 60 رخ دهد، اما شیب نزولی موالید تا سال 90 همچنان ادامه یافت در حالیکه میزان موالید در دهه 60 بیش از دو میلیون بود، این میزان با وجود افزایش تعداد جوانان در سن ازدواج در مقایسه با دهه 60، به یک میلیون و 380 هزار در سال 90 کاهش پیدا کرد.

«محمد ناظمی اردکانی» ادامه می دهد: اکنون ایران از نظر نرخ رشد جمعیت در میان 26 کشور منطقه رتبه 23 و از نظر نرخ باروری نیز رتبه 25 را دارد و این در حالیست که اگر می خواهیم به سمت توسعه گام برداریم و چشم انداز 1404 محقق شود، باید اصل تقویت قوای جمعیتی را بپذیریم.

معاون وزیر کشور می افزاید: اکنون 23.5 درصد جمعیت کشور زیر 15 سال، 31.5 درصد بین 15 تا 29 سال، 39.5 درصد بین 30 تا 60 سال و 5.5 درصد بالاتر از 65 سال سن دارند و براساس پیش بینی ها، جمعیت سالمندان در سال 1405 به 7.4 و در سال 1425 به 18 درصد می رسد.

ناظمی اردکانی تصریح می کند، این یعنی اینکه از هر پنج نفر، یک نفر در کشور سالمند خواهد بود.

وی، ساماندهی نظام جامع مدیریت جمعیت کشور و تشکیل نهادی تخصصی در این زمینه را مهم دانسته و می گوید: بر همین اساس با هدف حفظ پویایی و تعادل در ساختار کلی جمعیت، وجود چنین نهادی ضروریست و سازمان ثبت احوال برای تصدی دبیرخانه پایش و رصد تحولات جمعیتی اعلام آمادگی می کند.

**** رسیدن به تعادل جمعیتی هدف است**

کارشناس جمعیت نیز به خبرنگار ایرنا می گوید: اگر دهه 60 احساس خطری شد که جمعیت از تعادل خود خارج می شود و باید سیاست های جمعیتی اتخاذ شود، اکنون به نوعی شرایط از جنس شرایط عدم تعادل بوده و هدف رسیدن به تعادل جمعیتی است که این تعادل مستلزم شناسایی شرایط کنونی است.

«علی اکبر محزون» ادامه می دهد: زمانی 13 میلیون زن در سن باروری داشتیم که در سن 15 تا 49 سال قرار داشتند که با این تعداد میزان موالید دو میلیون و 200 هزار نوزاد بود در حالیکه امروز 10 میلیون نفر به تعداد زنان در سن باروری افزوده شده و جمعیت این گروه سنی به حدود 23 میلیون نفر رسیده اما میزان موالید کاهش یافته، بطوریکه علی رغم افزایش جمعیت زنان در سن باروری به 1.7 برابر، میزان موالید یک میلیون و 400 هزار نفر است.

**** بعد خانوار در ایران در حال کوچک شدن است**

وی با بیان اینکه بعد خانوار در ایران در حال کوچک شدن است، اضافه می کند: اکنون سهم خانوارهای کوچک در حال افزایش است و به این معنا که در گذشته تعداد خانواده های چهار نفره بیشترین سهم را داشتند اما در حال حاضر تعداد خانوارها سه نفره با رقم 27.1 درصد بیشترین سهم خانواده ها را به خود اختصاص داده است.

محزون می گوید: در کنار این تغییر و کاهش شاخص جمعیتی، خانوار یک نفره نیز در حال افزایش است و می توان گفت تعداد افرادی که زندگی مجردی را تجربه می کنند در سال 85، 5.2 درصد بود که طی پنج سال اخیر به 7.1 درصد رسیده است.

این کارشناس جمعیت ادامه می دهد: نرخ موالید در دهه 60، 40 در هزار بود که امروز این رقم 18.5 در هزار است و مقرر شده بود متوسط تعداد فرزند هر خانوار از 6.5 به چهار در سال 90 برسد، اما این پیش بینی در دهه 70 رخ داد و میانگین تعداد فرزندان خانوار به عدد چهار رسید و اکنون به زیر سطح جانشینی رسیده است.

وی خاطرنشان می کند: از این رو در بعد تعداد فرزند خانواده نیز به زیر سطح جانشین رسیده ایم که با توجه به کاهش سریع این رقم جمعیتی، اکنون به 1.7 فرزند کاهش یافته است.

**** برنامه ریزی جامع برای جلوگیری از کاهش جمعیت ضروریست**

محزون تاکید می کند: برای جلوگیری از کاهش جمعیت، هرگونه سیاستگذاری و برنامه ریزی جامع در این زمینه مستلزم تمرکز جدی روی موضوع است و پرداختن به این موضوع بسیار مهم در کنار هزاران مشغله کاری دیگر توسط برخی دست اندرکاران نمی تواند منجر به تصمیم گیری به موقع شود.

وی می گوید: تدوین طرح هایی در ابعاد طرح جامع جمعیت و تعالی خانواده، نیازمند تمرکز یک نهاد ویژه و تخصصی روی موضوع است تا تمام ابعاد آن با کارشناسی دقیق و به صورت جامع تدوین شود، به همین خاطر است که این طرح همچنان در حال رفت و برگشت است و آنچه که تاکنون در پیش نویس اولیه تدوین شده همچنان دارای ابهامات اجرایی است.

از: رقیه نوری